

Overdruk uit het Nederlandsch Kruidkundig Archief.

Dit tijdschrift wordt uitgegeven door de Nederlandsche Botanische Vereeniging. Elk jaar verschijnt een deel, dat verkrijgbaar is bij den Penningmeester, den heer Ir A. W. KLOOS Jr., Nieuwe Weg 40, Dordrecht (Postrekening 93030 Dordrecht) tegen betaling van f 8.—

Elk deel bevat de verslagen der vergaderingen van de leden en commissies; lijsten met aanvullingen der bibliotheek en talrijke bijdragen over de flora van Nederland en koloniën; sociologie e.d.

Enkele artikelen uit de deelen 48 en 49 (1938 en 1939):

- W. M. DOCTERS VAN LEEUWEN: Bijdragen tot de kennis der Ned. Zooecidiën; 2e Suppl. (48).
- J. HEIMANS: Plantengeografische Elementen in de Nederlandsche Flora (49).
- P. JANSEN en W. H. WACHTER: Grassen om het IJsselmeer IV (48), Bryologische Notities IV, V, VI (49), Personalia I (49).
- J. KERN, B. en TH. REICHEL: Epilobium adenocaulon in Nederland (49).
- A. W. KLOOS Jr.: Aanwinsten van de Ned. Flora (48, 49).
- G. KRUSEMAN Jr en J. VLIJGER: Akkerassociaties in Nederland (49).
- S. J. VAN OOSTSTROOM: Teratologische Aanteekeningen III (49).
- JAN G. SLOFF: Plantenkaartjes voor Nederland (48, 49).
- JAN G. SLOFF en J. L. VAN SOEST: Het fluviale district in Nederland en zijn flora I (48), II (49).
- J. L. VAN SOEST: De verspreiding in Nederland van Mentha, groep spicata (48), Anthoxanthum aristatum (49), Het geslacht Taraxacum in Nederland I (49).
- J. H. SCHUURMANS STEKHOVEN: Het album van Stephanus Coussens (48).
- H. D. VERDAM: De Charophyta van Nederland (49).
- TH. WEEVERS: Quelques remarques sociologiques sur les forêts des Landes (48).

2601
Het Dwergbiezen-Verbond
(Nanocyperion Flavescentis)
in Nederland

door

W. H. DIEMONT, G. SISSINGH en V. WESTHOFF

Avec résumé français

(Bijdrage tot de kennis en de verspreiding der
plantenassociaties in Nederland, VII)

Comm. de la Station Int. de Géobot. Méd. et Alpine, No. 76

Overgedrukt uit het Nederlandsch Kruidkundig Archief, Deel 50, 1940.

eenkomst met de door MOOR beschreven *Sagina-procumbens-Hypericum humifusum*-facies; opn. 10—14 daarentegen met de *Spergula-Scleranthus annuus*-facies. Opn. 15 en 16 kan men als *Montia minor*-facies beschouwen.

De *Sagina procumbens-Hypericum humifusum*-facies schijnt minder zuur en aan meer leemhoudende grond gebonden te zijn, dan de *Spergula-Scleranthus annuus*-facies. In eerstgenoemde hebben *Anthoceros laevis*, *Anagallis arvensis*, *Veronica serpyllifolia* en *V. spec. evenals Arenaria serpyllifolia* hun optimum, terwijl *Spergularia rubra*, *Spergula arvensis* en *Scleranthus annuus* bij voorkeur in de *Spergula-Scleranthus annuus*-facies voorkomen. De *Montia*-facies is als een verarming op te vatten.

Onze opnamen van het *Centunculo-Anthoceretum* hebben alle betrekking op het stoppelaspect en werden op de volgende plaatsen gemaakt:

- 1 Akker ten Z.W. van Haasdal; V6-12-31; 10. VIII. '39.
- 2 Stoppelakker bij Hoensbroek; T6-63-41; 8. VIII. '39.
- 3 Stoppelakker op Lössleem, langs de weg van Sittard naar Heerlen; T6-52-22; 7. VIII. '39.
- 4 Stoppelakker bij Merkelbeek; T6-53-54; 7. VIII. '39.
- 5 Akker tusschen Treebeek en Heerler heide; T6-63-42; 8. VIII. '39.
- 6 Stoppelakker bij Mechelen; V6-42-43; 9. VIII. '39.
- 7 Stoppelaspect van een akker tusschen Roten en Meersen; V6-11-33; 8. VIII. '39.
- 8 Geultje in akker bij Geverik; T6-61-41; 10. VIII. '39.
- 9 Roggeakker bij Beek, stoppelaspect; T6-61-22; 10. VIII. '39.
- 10 Gerstakker bij Neerbeek; T6-62-11; 10. VIII. '39.
- 11 Akker ten Z. van Geleen, stoppelaspect; T6-52-32; 10. VIII. '39.
- 12 Geultje in akker ten N. van Neerbeek, stoppelaspect; T6-52-34; 10. VIII. '39.
- 13 Akker ten N. van Geleen, stoppelaspect; T6-52-21; 10. VIII. '39.
- 14 Akker bij Kleindorp, stoppelaspect; T6-42-43; 10. VIII. '39.
- 15 Aardappelakker bij Bennekom; P5-27-12; 8. IX. '39.
- 16 Idem.

Nauwe verwantschap met het *Centunculo-Anthoceretum punctati* vertoont een opname (I.V.O.N. no. 776), die in een leemhoudend karrespoor in Oost-Brabant werd gemaakt. De in Nederland zeldzame *Gypsophila muralis* komt in deze opname voor:

Kensoorten van verbond en orde

(*Caractéristiques de l'alliance et de l'ordre*):

1.1 Gypsophila muralis	+ .2 Veronica serpyllifolia
+ .2 Sagina apetala	+ .2 Spergularia rubra
1.2 Sagina procumbens	+ Plantago major var. intermedia
+ Gnaphalium uliginosum	

Begeleidende soorten

(*Compagnes*):

2.2 Leontodon nudicaulis fo.	1.2 Agrostis canina
+ .2 Herniaria glabra	+ Polygonum aviculare
+ .2 Rumex acetosella	+ Leontodon autumnalis
+ .2 Agrostis tenuis	+ .2 Calliergonella cuspidata

GEZELSCHAP MET MYOSURUS MINIMUS EN RANUNCULUS SARDGUS.

(Zie tabel VI).

Zoals wij reeds in het vorige hoofdstuk opmerkten, kan *Myosurus minimus* in Nederland niet als kensoort van het *Centunculo-Anthoceretum* beschouwd worden. Wel is waar komt deze soort meestal in korenvelden samen met andere *Nanocyperion*-soorten voor, doch zij schijnt de voorkeur te geven aan zandige en veenachtige akkers, waarop de levermossen niet kunnen groeien.

Een beschrijving van het *Myosurus minimus-Ranunculus sardous*-gezelschap vindt men in tabel VI, waar 6 opnamen van Terschelling vereenigd zijn. Daarnaast is een opname van TÜXEN (n.p.) en een lijst van LANGENDONCK 1935 en een van LIBBERT 1932 aan de tabel toegevoegd. In beide lijsten zijn het *Nanocyperion* en het *Secalium* niet gescheiden, zij toonen alleen aan, dat het gezelschap met *Myosurus* ook elders voorkomt.

De opnamen van Tab. VI werden alle op Terschelling op de navolgende plaatsen gemaakt:

- 1 Roggeakker bij de zuivelfabriek te Formerum; G5-62-44; 23. VIII. '39.
- 2 Roggeakker tusschen Midsland en Formerum, ten Z. van Landrum; G5-62-43; 23. VIII. '39.
- 3 Open plek in roggeakker ten Z. van Landrum; H5-12-21; 23. VIII. '39.
- 4, 5, en 6 Roggeakkers ten Z.O. van Midsland; H5-12-12; 25. VIII. '39.

De systematische plaats van het gezelschap is ons niet duidelijk. Het als sub-associatie van het *Centunculo-Anthoceretum punctati*, waarmee het ontegenzeggelijk het meest verwantschap vertoont, te beschouwen, gaat moeilijk, daar de kensoorten van die associatie in onze opnamen alle ontbreken. Omgekeerd kunnen wij het ook niet als zelfstandige associatie opvatten, daar noch *Ranunculus sardous*, noch *Myosurus minimus* als regionale kensoorten kunnen gelden. *Ranunculus sardous* is niet trouw aan het *Nanocyperion* (zie blz. 249), en *Myosurus minimus* komt zoo nu en dan in een tredplantengezelschap in weilanden voor. Een voorbeeld van zoo'n tredplantengezelschap volgt hieronder:

TABEL VI.

 GEZELSHAP MET MYOSURUS MINIMUS EN
 RANUNCULUS SARDOUS

Nummer van de opname: Plantengeogr. district: Grootte van de opname, m ² : Vegetatiebedekking, %: I.V.O.N.-nummer:	1 W.	2 W.	3 W.	4 W.	5 W.	6 W.	opn. Tüxen. N.W.-Duitschl.	lijst Langen- donck 1935	lijst Libbert 1932
Kensoorten van ver- bond en orde (<i>Caractéristiques de l'alli- ance et de l'ordre</i>):									
Myosurus minimus . . .	1.1	1.1	4.4	3.3	+2	--	3.2	v	v
Juncus bufonius . . .	2.2	3.3	3.3	2.2	2.2	2.2	4.4	v	.
Gnaphalium uliginosum . .	+	1.1	1.1	1.1	2.2	3.2	.	v	v
Plantago major var. inter- media	+	1.1	.	+	--	+	v	v
Sagina procumbens . . .	1.2	.	1.1	+	1.1	--	.	.	.
Webera annotina . . .	+2	2.2	2.2	2.2	2.2	3.3	.	.	.
Veronica serpyllifolia . .	+	(+)	.	.	.	--	.	v	v
Spergularia rubra	v	v
Bryum argenteum . . .	(+)
Montia minor	v	.
Begeleidende soorten (<i>Compagnes</i>):									
Polygonum aviculare . . .	+	1.2	+	2.2	+	.	+	v	v
Ranunculus sardous . . .	+	1 ex.	+2	+	+	--	.	v	.
Spergula arvensis . . .	(+)	+	+	+	+	--	.	v	.
Polygonum convolvulus . .	+	1 ex.	+	+	+	--	.	v	.
Apera spica venti . . .	+	--	+2	1.1	1 ex.	--	.	v	.
Capsella bursa pastoris . .	.	+	.	+	+	--	.	v	v
Mentha arvensis	--	.	.	+	--	.	v	v
Vicia angustifolia . . .	+	.	.	1.1	.	--	.	v	.
Mos. c.f. Pottia . . .	1.2	--	.	+2	+	1.2	.	.	.
Polygonum persicaria	+	.	+	--	.	v	v
Chenopodium album . . .	+	.	+	.	+	--	.	v	.
Matricaria chamomilla	2.2	.	+	--	.	v	.
Trifolium repens	--	.	(+)	.	+2	v	.
Stellaria media . . .	+	.	.	.	+	.	1 ex.	v	.
Poa annua	(+)	1.2	v	v
Rumex acetosella	+	.	.	.	v	v
Achillea millefolium	+2	v	v
Holcus lanatus . . .	+2	.	+
Agrostis stolon. var. pro- repens	--2	.	.	v
Ranunculus repens	v	.
Anagallis arvensis	+	v
Aantal toevallige soorten . .	—	—	3	1	3	3	3	vele	

Toevallige soorten: Bellis perennis (5), Chrysanthemum segetum (4), Lamium amplexicaule (6), Leontodon nudicaulis (5), Lolium perenne (3), Potentilla anserina (3), Ranunculus repens (5), Raphanus raphanistrum (6), Trifolium dubium (3), Veronica agrestis (6).

Buitendijksch land, ten N. van Kuinre (Friesl.). Tredvegetatie op voetpad tusschen ziltige graslanden; 7. VI. '39.

Tredplanten (Rudereto-Secalinetea)

1.2 Polygonum aviculare	1.2 Atriplex hastata
1.2 Poa annua	+ Plantago major
+2 Coronopus procumbens	(Capsella bursa pastoris)

Nanocyperion-planten

1.2 Myosurus minimus	2.2 Juncus bufonius

Begeleidende soorten

1.2 Lolium perenne	1.2 Puccinellia distans
+2 Poa pratensis var.	+ Alopecurus bulbosus
+ Potentilla anserina	+ Bellis perennis

Daarom laten wij voorloopig de systematische plaats van dit gezelschap in het midden tot meer opname-materiaal ter onzer beschikking staat¹⁾.

ISOLEPETO-STELLARIETUM.

(Zie tabel VII).

Syn.: *Isolepis-Stellaria uliginosa*-Assoz. KOCH 1926, MOOR 1936, Prod. 1937, TÜXEN 1937, *Scirpus setaceus-Polygonum hydropiper*-Assoz. LIBBERT 1930; *Stellaria uliginosa-Scirpus setaceus*-Assoz. SCHWICKERATH 1933.

Deze associatie is tot nog toe alleen beschreven uit het Oosten van haar verbreidingsgebied. Uit Duitschland zijn beschrijvingen van MARKGRAF (1922 p. 59), LIBBERT (1930, p. 9 f., 1932, p. 27—30), SCHWICKERATH (1933, p. 52—54) en TÜXEN (1931 p. 74 en 1937, p. 41), uit Zwitserland van BOCKERER (1927, p. 375), KOCH (1926, p. 28) en MOOR (1936, p. 99—108). Uit Frankrijk beschrijft ALLORGE (1922, p. 273) een verarmd *Cicendietum filiformis* van boschpaadjes, welk gezelschap sterk aan bovengenoemde associatie doet denken. Al deze beschrijvingen hebben betrekking op het *Isolepeto-Stellarietum hypericosum* van boschpaadjes.

In het Atlantische Nederland is dit gezelschap heelemaal niet aan bosschen gebonden. Hier vinden we het ook in weilanden aan drinkplaatsen voor het vee en langs greppelrandjes. Dit zou er op kunnen wijzen, dat deze associatie zich in het Atlantische klimaat van Neder-

1) Uit schriftelijke mededeelingen van BRAUN-BLANQUET, LIBBERT, MOOR en TÜXEN blijkt, dat deze auteurs het „Myosurus minimus-Ranunculus sardous-gezelschap” als een verarmd Centunculo-Anthoceretum beschouwen. Deze opvatting steunt vooral op de aanname, dat Ranunculus sardous en Myosurus minimus kensoorten voor laatstgenoemde associatie zouden zijn, een meening, die wij niet deelen.